

Háy Gyula: MIÉRT NEM SZERETEM?

Kucséra elvtársat valóban nem szeretem. Megvan rá az okom. Aminthogy ő sem szeret engem. És neki is megvan erre az oka.

Ezzel szemben határozottan rokonszenvezek Takács elvtárssal; Nemere elvtársnőt is igen sokra tartom. És Takács mégis azzal szólított meg tegnap: „Mondd, miért utálsz te bennünket olyan feneketlenül?”. Nemeréné pedig messziről mutatott a kislányának: „Látod, Juditka, ez az a bácsi, akinek pikkje van ránk.” - Miért „ránk”? Hogyhogy „bennünket”? - kérdem én. „Bennünket: funkcionáriusokat”, „ránk: funkcionáriusokra” - így hangzik a válasz. És mind a ketten hozzáteszik a magyarázatot: „Nem kellett volna úgy megtámadnod Kucsera elvtársat.”

De hiszen én Kucsera elvtársat éppen olyan tulajdonságai miatt támadtam, amelyek őt leginkább megkülönböztetik Takácstól vagy Nemerénétől. Amikor megmondtam, miben rossz Kucsera Dezső, egyben azt is megmondtam, miben jó Takács Jóska vagy Nemere Lujza. Mégis ezek ketten minden alkalmat megragadnak, hogy megsértődjenek a harmadik nevében és semmi áron nem akarnak lemondani arról a vélt jogukról, hogy következetesen vétsenek az „akinek nem inge, ne vegye magára” bölcs elve ellen.

„Ti írók, folytonosan piszkáljátok a funkcionáriusokat” - mondják sértődötten. De amikor ezredszer és ezeregyedszer megismételjük, ami a szavainkból úgylis régesrég érthető, hogy ti. mi a rossz funkcionáriusokat támadjuk, éppen mert meg akarjuk őket különböztetni, el akarjuk őket választani a jóktól, akkor megmerevedik az arcuk, süketté válik a fülük, mintha nem kérnének ebből a megkülönböztetésből.

Olykor Takács elvtárs is, Nemeréné is hosszú magyarázatba fog, kifejti, hogy funkcionáriusok nélkül nincs se állami, se pártélet, hogy funkcionáriusok ezrei tiszteletreméltó munkát végeznek, hogy a funkcionáriusüldözés anarchiához vezet, egyszóval megmagyarázzák nekünk mindazt, amit mi magunk írtunk vagy mondtunk egy nappal azelőtt, csak éppen hogy ők az összes funkcionárius védelmében mondják ugyanazt, amit mi a jó funkcionáriusok érdekében mondtunk. És az egészből valahogy, eléggé elrejtve, kiérzik ez a bizonyára bennük sem egészen megformálódó gondolat: „Jó, jó, persze hogy vannak rossz funkcionáriusok is, de mi közöttök ehhez nektek? Ez a mi belső ügyünk.”

Így hát Takáccsal és Nemerénével folytatott vitám ez idő szerint holtpontra van. Én jó funkcionáriusokat szeretnék, ők pedig magukat a Kucserákkal egy fazékba dobva védik a „mundér becsületét”. Ez a jelenség annyira feltűnő, hogy nem lehet véletlen. És én bele se merek fogni annak az elmondásába, hogy miért nem szeretem Kucsera elvtársat, mielőtt végig nem gondoltam: mi okból fogja a szavamat ez a két másik, rokonszenves funkcionárius is esetleg magára venni.

Az egyik, de talán a legkevésbé fontos ok az lesz, hogy a jó funkcionárius sem angyal, a kucserai jellemvonások, csekély mértékben ugyan, de benne is megvannak, és ezek rezonálnak, amikor Kucserát éri a kritika. A másik, már erősebb ok, hogy - amint a flotta sebességét a leglassúbb hajóegység szerint kell számítani - a hivatal munkamódszerét, teljesítőképességét sem a legjobb Takács, a legemberségesebb Nemeréné, hanem a bürokrata Kucsera határozza meg. Így hát a Kucserát illető kritika akarva-akaratlan az egész hivatalt, sőt az egész hivatali világot éri, ebbe pedig a derék Jóska és a kedves Lujzika is beletartozik, hacsak lázadó eréllyel szembe nem fordul a saját bürokratikus eltorzult funkciójával, amire bizony kevés ember képes, és ezek közül is még kevesebbnek sikerül. Egy példa a mindennapi életünkből: köztudomású, hogy a népművelési minisztérium számos funkcionáriusa akkor és

csakis azzal végezne hasznos munkát, ha megszüntetné a saját funkcióját mint alapjában, elgondolásban hibás, kártékony fölösleget, amely az idők folyamán még további torzuláson is esett, sőt esik át. De ki tudja magát ilyesmire elhatározni? És ha van is valakinek ennyi bátorsága, nincs-e annak kitéve, hogy ő ugyan kiugrik a funkciójából, de az fönnmarad, és kevésbé aggályoskodó embert ültetnek bele? Így hát e minisztérium Takácsai és Nemerénéi inkább megmaradnak a funkcióikban, tőlük telhetően foldozgatják, toldozgatják, javítgatják és közben viselik a bélyeget, amelyet a Kucserák nyomnak az intézményre, tehát rájuk is. Nem csoda tehát, ha megszokják, hogy Kucsera nevében is érzékenykedjenek.

De beszéljünk nyíltan a legfőbb okról is. A bürokrácia ellen ma harc folyik. Még gyöngye, még alig-alig hatásos ez a harc, de szükségképpen erősödik, hiszen nem babra megy a játék: ha szocialista társadalmunk egyáltalán fönn akar maradni, le kell küzdenie létének ezt az egyik legveszélyesebb ellenségét: a bürokráciát. No mármost: ha hivatali rendszerünk bürokratikus is, azért nem minden hivatalnokunk bürokrata (lásd Takácsot és Nemerénét). Igen ám, de ha beáll a vész a bürokráciában, ha megindul a nagy selejteződés a hivatalok világában, vajon ki fog kihullani? Az-e, aki a legbürokratább bürokrata, vagy az-e, aki a legkevésbé bürokrata? Az-e, aki szilárdan, két lábon áll a bürokráciában, vagy az, aki egyik lábát már úgyszólván a bürokrácia sírjába lógatja? A darwini kiválasztódás nagy szitájában az a farkas marad meg, akinek a legfarkasabb az állkapcsa, az a csalogány, akinek a legcsalogányosabb az éneke, tehát lehet, hogy a bürokrácia ritkulását is épp az a bürokrata éli túl, akiben a bürokratizmus a legbürokratikusabb.

Ennek persze nem szabad így lenni, de ha nem vigyázunk nagyon, ha nem fordítunk tudatosan igen sok erőt a selejteződés irányítására, ha nem végezzük az egészet a legszélesebb közvélemény állandó ellenőrzése alatt, akkor a darwini elvek érvényesülnek: aki nem ízig-vérig bürokrata, aki termelő embernek vagy emberséges embernek is alkalmas, az elmegy termelő embernek vagy emberséges embernek, és a mezőnyben marad: Kucsera. A bürokrácia viszonylag kisebb lesz, de mint bürokrácia rendkívül teljesítőképes, roppant virulens, kész arra, hogy bármikor újra elburjánozzék. Érthető, bár el nem nézhető emberi gyengeség tehát, hogy Takács és Nemeréné óvja a támadásainktól azt a funkcionáriusi kart, amelyből, féltő, hogy selejtezés esetén ők esnek ki leghamarabb. Gondolom, ez a legfőbb oka annak, hogy mi, írók teljesen hiába hangsúlyozzuk újra meg újra félreérthetetlenül, hogy a derék, jó, antibürokratikus funkcionáriusgárdát szeretjük, szövetségesünknek tekintjük. Kucsera azt állítja: nem, az írók az összes funkcionáriust szőröstül-bőröstül fel akarják falni, és Takács, Nemeréné (legalább pillanatnyilag) neki hisznek. Ebbe természetesen mi nem nyugszunk bele. Azt akarjuk, hogy kritikánk oda találjon, ahova célunk vele. Ennek érdekében sok mindent megteszünk, most például azt, hogy elmondom: miért is nem sikerül szeretnem Kucsera elvtársat?

Először beszéljünk az apró-cseprő kérdésekről, szinte inkább ízlésbeli dolgokról. Kucsera: parvenü. És a parvenük, az úgazdagságukban, most szerzett hatalmukban tetszelgő úgazdagok mindig gusztustalanok. Nem tudom, volt-e már a világtörténelemben olyan fokú és annyira tömegjelenségként felburjánzó parvenüség, mint a Kucseráké. Ne értsenek félre, nem vagyok híve az egyenlősdi-nek. Igaz, szeretném, ha a marós is saját kisautóján járna a gyárba - ha jól emlékszem, valamikor ígértünk is neki ilyesfélét -, de természetesnek és szükségesnek tartom, hogy Kucsera, ha fontos funkcióban van, addig se pazarolja el saját idejét és erejét lógásra a villamoson, tolongásra az autóbuzsón, sőt még azt is szeretem, hogy mutatós,

reprezentatív autója van. Éppúgy helyeslem, hogy nagyobb, jóval nagyobb fizetése van, mint Szamek néninek, aki a végét takarítja Kucsera után, habár az össznépszerűségeket alaposan, nagyon alaposan és sürgősen meg kellene vizsgálni. Mondom, helyeslem Kucsera autóját, átlagnál nagyobb fizetését, csinos lakását; mindezek nélkül nem tudná jól ellátni a funkcióját.

De utálom, hogy Kucseránál mindez a gyakorlati célok érdekében szükséges dolog egy ellenkező irányú gyakorlat eszközévé vált. Kucsera az autója, fizetése, lakása, külön bevásárlóhelye, külön üdülője stb. segítségével eltávolodik az élettől, a néptől, a párttól, a nép és a párt fölé rendelt, a népen uralkodó eltartottá lesz, vérlázító pöffeszkedést szokik meg, a gyalogjárás egyszerű művészetét és azzal együtt a gyalog járók valóság- és emberismeretét elfelejti, ízléstelen áléletéhez elkezdi olyan görcsösen ragaszkodni, hogy ma már - higgyék el - a demokratikus haladás legerősebb akadálya Kucseraék részéről talán nem is politikai tévedésük, tehetségtelenségük, személyi kötöttségük, hanem mint mindeddig legyőzhetetlennek bizonyuló elemi erő: a Kucserák mindenre elszánt ragaszkodása parvenü életformájukhoz. (Lám, így függ össze az ízlés történelmi fontosságú dolgokkal. Ha annak idején hallgattunk volna lázadó jó ízlésűnkre, amely ösztönösen tiltakozott a különböző rangszínvonalakon jelentkező Kucsera-kultusz ellen, talán sok bajt, katasztrófát sikerült volna megelőznünk.)

Nem szabad elhallgatnom, hogy ezek a parvenüséggel járó ízléstelenségek itt-ott megszűnőben vagy legalábbis csökkenőben vannak. Némelyek szerint gyorsan, mások szerint lassan. Szerintem ezen nem érdemes vitatkozni, különösen ha meggondoljuk, hogy a világteremtés hat napja hány milliárd évig tartott. Mindenesetre eltűntek az autók legnagyobb részéről a függönyök, és ezt okos intézkedésnek gondolom, mert a nép ezekben a túldarabokban sokkal többet látott, mint ízléstelenül elhelyezett textíliákat: a valóságtól való elszakadás szimbólumának tekintette őket.

Azt is hallottam a napokban, hogy „az elvtársakat már nem kísérik az elvtársak”, ami Kucsera személyére konkretizálva azt jelenti (vagy jelentené, ha egészen megbízható lenne a hír), hogy nem jár már nyomában, nem kíséri minden lépését az a néhány jobb munkára méltó, de mégis ilyen, a személyes önérzetüknek aligha hízelgő beosztással sújtott fiatalember, akinek élethivatásul azt rótták ki, hogy csoportosan őrizzenek egy-egy kucserai életet, ami annál is groteszkebb és sértőbb ezekre a fiatalokra, mivel nem tudok olyan szamarat elképzelni a földtekén, aki Kucserának az életére törne. Ezért inkább azt gondolom, hogy Kucseraék ezeket a fiatalembereket csak úgy rangjelzésként léptetik maguk után, mint a római tisztviselők a liktorokat. Kevés liktor - alacsony rang, sok liktor - magas rang. Így aztán egyik-másik Kucsera körül nemrég még annyian rajzottak, hogy akaratlanul is Tiborc szavai jutottak az eszünkbe a Bánk bán második felvonásából: „éppenséggel mintha minden hajszála egy őrzőt kívánna... olykor azt hinné az ember, hogy tán akasztani viszik, úgy körül van véve...” Kívánom azoknak az ifjaknak, akik ezt a méltatlan munkát végzik, hogy mielőbb emberi mivoltuknak megfelelő feladatot kapjanak. Azoknak a derék, jó funkcionáriusoknak pedig, akiknek a Kucserák ízlésbeli barbársága folytán kénytelen-kelletlen szintén kijutott ebből a liktorkíséretből, ezt kívánom: „ővjon bennünket minden támadástól a nép őszinte szeretete”.

Egyelőre azonban még nagyon is divatban van a karhatalom értelmetlen, fölösleges igénybevétele. Egy-két példa, mondjuk, a színházak életéből. Néhány nappal ezelőtt bámulatos, de időközönként megismétlődő látvány tanúi voltak a Pannónia utca lakói. A

Néphadsereg Színházát délben karhatalom szállta meg, mint ellenséges földön. Igazgatótól portásig mindenkit kitessekeltek a házból. Miért? Este hivatalos ünnepély volt a színházban, annak a magas rangú résztvevőit kellett „védeni”. Ki ellen, az Isten szerelmére? - Egyik vidéki színházunk igazgatója egy hasonló alkalommal fél éjszaka kávéházzal kávéházra kényszerült kóborolni, mert történetesen nem lévén lakása, egy díványon alszik az irodájában, ahova nem engedték be az ünnepély miatt, amelyre egyébként őt, a tulajdonképpeni házigazdát elmulasztották meghívni. - Egyszer egy premieren, amelynek előkészítő munkájában részt vettem, kénytelen voltam ki-bejárni a nézőtér és a színpad között. A vasajtó kulcsát aznap egy idegen férfi kezelte, ami nekem fel sem tűnt, míg az idegen egyszer csak rám nem mordult: „Sok mászkálás lesz még?” A furcsaság nyitja: a fölöttem lévő páholyban Kucsera Dezsőné ült. - Ez év augusztusában a Hunyadi-ünnepségre voltam hivatalos az Operába. Kisebbségi rosszullet miatt idő előtt el akartam menni. Az utcai ajtókon óriási vaspántokat találtam, belülről súlyos lakatokkal lezárva, ami már nemcsak az ízlés, hanem a tűzrendészet elemi szabályait is sérti. Egy fiatalember csak igen komoly sürgetésre volt hajlandó levenni az egyik pántot és kiengedni az utcára, ahol a békés, pesti éjszaka... leselkedett Kucsera Dezső életére. - Attól tartok, hogy nem is biztonsági intézkedések ezek, hanem az elméletileg megszüntetett személyi kultusz ízléstelen gyakorlati maradványai.

A balatoni élet ismerői lélegzetelállító dolgokat mesélnek a vízbenyúló szöges drótkerítések mögötti rezervátumok világáról. Azokra a rezervátumokra gondolok, amelyekben Kucsera is szokott üdülni és gyógyíttatni magát mindenféle betegségből, kivéve a rangkórságát. De erről most nem akarok beszélni, mert félek, hogy úgyszólván az a vád érhet, hogy parvenü ízléstelenségnek minősíték olyasmit is, ami sokkal több ennél: az emberi méltóság meggyalázása.

A másik dolog, ami miatt nem szeretem Kucsera elvtársat: a dilettantizmusa. Kucsera semmihez sem ért és éppen ezért mindennel foglalkozik, de mindennel csak vezetői szinten. Ezt Kucsera természetesnek tartja. Mialatt e sorokat olvassa, nemcsak megsértődik, de nem is igen érti, mit akarok tőle. Fogadni mernék, hogy azt hiszi, elment az eszem. Hiszen ő csak irányít. Elvileg. Akármit. Ami jön. Hát hogyan kívánhatom, hogy értsen is hozzá?

Minden tisztelem és megbecsülésem a forradalmi idők hős komisszáraié, akik végtelen erőfeszítéssel legyőzik a saját tudatlanságukat, hogy politikai megbízhatóságukat, ezt a ritka, óriási értéket érvényre juttassák. De először is, most nem élünk ilyen időket, másodszor, Kucsera olyan messze esik a forradalmak komisszártípusától, mint Makó Jeruzsálemtől. A politikai megbízhatóság ma nem ritka érték, hanem normális, mindennapi állapot, és a sok százezer hűséges demokrata hazafi közül az a legmegbízhatóbb politikailag is, aki elvállalt munkáját a legjobban érti. Ez pedig nem Kucsera, a meggyőződéses, szenvedélyes, semmihez nem értő, aki tudatlansága piedesztáljáról néz le ránk és hallgatólag ragaszkodik az osztályharc élesedéséről szóló hamis tételhez, mert ez ad neki módot arra, hogy tovább játssza a politikai megbízhatóság ritka letéteményesét. Ha Kucsera valaki vagy valami számára különösen megbízható, akkor az nem a forradalom, hanem a semmihez nem értők, de mindent „elvileg irányítók” furcsa érdekközössége.

Különösen feltűnő ez a dolog az irodalom és művészet terén. Amint tudjuk, Kucseraék mindmáig nem nyugodtak bele, hogy olyan nehezen rendszabályozható, kommandírozható,

szabványozható és iktatható valami, mint az irodalom és a művészet, egyáltalán létezik ezen a világon. Így hát számukra az irodalomhoz és a művészethez értő ember eleve megbízhatatlan. Ezért spékelnék tele minden irodalommal vagy művészettel foglalkozó állami és más szervet a kucserai szellem megszállottjaival, vagyis olyan funkcionáriusokkal, akik nem értik, de gyűlölnek az irodalmat, a művészetet. Ezek aztán hihetetlenül „megbízhatók”, hiszen teljes az immunitásuk, nyomtalanul leperreg róluk minden irodalmi vagy művészi hatás. Ezzel sikerül kiérdemelniük olyan befolyást kucserai körökben, olyan korlátlan bizalmat, mint az eunuchok a háremekben. Mi írók és művészek viszont nem szeretjük ezeket az ily módon „irányító” Kucserákat, és ez talán nem is meglepő.

Ezzel, gondolom, túl is estünk az apróságokon, és rátérhetünk a lényegre: alapján véve miért is nem szeretem én Kucsera elvtársat?

A napokban egyik egyetemi tanárunkat felkereste egy munkás barátja. Leült és szó nélkül odacsapott az asztalra egy kis bádoglapot, a közepén egy kerek lyukkal, mellé még hét vagy nyolc különböző nagyságú, színű előnyomtatott és kitöltött papírdarabot. Csak nagy sokára tette fel a kérdést: lehet-e élni egy olyan világban, ahol ekkora bádoglapocskán ekkora lyukat csak ennyi írás megírása, aláírása, aláíratása, lebélyegzése, minden egyes papírdarab vég nélküli további adminisztrálása után lehet létrehozni, ahol minden termelőmunkát végző ember annyi meg amannyi cédulakitöltőt és cédulaadminisztrálót kénytelen eltartani? Nos, hadd mondok meg kertelés nélkül: ezek a papírok szülik Kucserát.

Megfigyelt már valaki egy csákányos embert az utcán? Magányosan megjelenik ott és elkezd az aszfaltot bontani, mondjuk, ott, ahol kell. Olvasóm üljön le egy szemközti kávéházba és figyelje: meddig marad magányos? Megjelenik mellette egy férfi, aktatáskával. A csákányos csákányoz. Az aktatáskás nézi. Aztán elmegy az aktatáskás, de olvasóm még ne tágítson, mert hamarosan megjelenik egy másik. Szintén aktatáskával. Ez is elmegy. Jön a harmadik. Aztán a negyedik. Az árva csákányos közben csákányoz. Az aktatáskások esetleg kinyitják az aktatáskájukat, kivesznek belőle valami papírokat, megnézik, tán írnak is rá, visszateszik, elsietnek. Hajszolja őket a feladat, igazán nem henyélnek. Arcuk verejtékével cipelik aktatáskájukat. Mi végből? Megmondom: ezekből az aktatáskákból táplálják Kucserát.

Járt ön már hétköznapi az országúton? Rengeteg Pobjeda száguld föl és le, falják a kilométereket. Hová oly sietve? Intézkedni. Hol, mit, miért? Tökmindegy. Nem ez a lényeg. A lényeg, hogy ezektől a százas tempóban vagy döcögve, vadonatúj Pobjedán vagy ócska Adleren, mogorván hátul ülve vagy joviálisan a sofőr mellett kedélyeskedve, aszfaltos országúton vagy bordaficamító dűlőutakon megtett kilométerektől, nos, ezektől a kilométerektől húzik Kucsera.

Már látom, hogy ez nem tetszik Takács barátomnak, a kedves Nemeréné is fintorog. Az író már megint anarchiát akar? Hát ne legyen ellenőrzés, ne legyen rend, ne legyen vezetés? De legyen, legyen ellenőrzés is, rend is, vezetés is. De pontosan annyi, amennyi kell a jó és szabad termelőmunkához és semmivel se több. Az, hogy egy munkalap talán kell, nem teszi jogosulttá a hét-nyolc papír és további járulékal végeláthatatlan öncélú táncát. Az, hogy egy aktatáskásra talán szükség van, még nem szentesíti a tizenhat aktatáska szüntelen kavalkádját; a szükséges száz kilométer nem igazolja a szükségtelenül megtett tízezret.

Tehát egyszerű mennyiségi kérdés miatt csapja az író a lármát? Nem. Marxisták vagyunk, tudjuk, hogy a mennyiség már régen átcsapott a minőségbe. Az a társadalom, amelyben hét papírt használnak, tizenhat aktatáskát cipelnek, tízezer kilométert futnak, már réges-régen nem azonos az ugyanazon célt eredményesen szolgáló egy cédula, egy aktatáska, száz kilométer társadalmával. Az az ország, amely becsületes munkát és kenyeret adna Takácsnak és Nemerénének, nem lenne ugyanaz, mint az az ország, amelyben Kucsera szedi a tejfölt. Az a rendszer, amelyet termékeny, embert boldogító munka érdekében működő funkcionáriusok segítségével építenénk, lényegében más lenne, mint az, amelyet a pöffeszkedő, önmagukért élő, parvenü, dilettáns Kucserák ránk kényszerítenek. Takáccsal és Nemerénével fel tudnánk építeni a szocializmust. Amit Kucsera akar velünk építtetni, az nem szocializmus, hanem valami más; nem tudom sem a nevét, sem a definícióját.

Sokan, amikor a bürokráciát kritizálják, csak aktatologatásra, célszerűtlen ügyrendre, más, viszonylag könnyen javítható hibákra gondolnak. Azt hiszem, sokkal többről van szó: arról, kiért létezik a társadalom. A „krácia” uralmat jelent, és egy helyen egyszerre csak egyféle uralom lehet. Vagy a „demos” uralkodik, vagy a „büro”. Vagy a nép, vagy az öncélúvá vált funkcionáriusi szövevény. A kettő elvileg és gyakorlatilag összeegyeztethetetlen. Ha demokráciát, ha szocializmust, ha kommunizmust akarunk, meg kell szabadulnunk Kucserától.

Nem Takáctól, nem Nemerénétől, de igenis Kucserától. Mert Kucsera a mi történelmünk nagy tévedése, Kucsera egy idegen, nem létező társadalmi rend képviselője, szocializmust építő életünk kellős közepén, Kucsera valami puha, amibe történelmünk sötét zsákutcáján beleléptünk. Ó Kucsera, szűnj meg létezni! Nem az életedet követeljük, de a kucseraságodnak akarunk véget vetni!

Miből él Kucsera? Kétségtelenül értéktöbblet kisajátításából. Abból, hogy társadalmunkban az értéktöbblet egy tekintélyes részét nem közhasznú dolgokra - iskolákra, kórházakra, termelést szolgáló beruházásokra, rendbiztonságra, szükséges vezető szervek fenntartására, tudományra, művészetre, üdülésre, szórakozásra, ideológiai munkára - költjük, hanem: Kucserára. Kucsera parvenüségére, Kucsera dilettantizmusára. És ha az értéktöbblet nem elég a kucserai igények kielégítésére, növelni kell, bármibe kerüljön is az a produktív dolgozóknak. Mert Kucsera nemcsak eszik, iszik, ruházkodik, lakik stb., Kucsera arról is gondoskodik, hogy fejlődésünk egyenes útja beláthatatlan labirintussá, végejárhatatlan útvesztővé váljék, mert ez az ő létezésének a feltétele. Kucsera városokat, üzemeket, palotákat, földalattikat épít a maga dicsőségére. Azaz gyakran csak elkezdi, de kifogy a szusza (vagy az országé) és a mű félbemarad, mint egy csonka piramis. Kucsera légből kapott számokat talál ki és azokhoz emberéletek árán is ragaszkodni akar, mert úgy érzi, hogy ezek a számok a saját nagyságát hirdetik. „Milliók egy miatt!” - mondják a nemrég még indexen tartott Az ember tragédiájában.

De Kucsera mégsem fáraó. És nem is burzsoá. Kucserának egyáltalán nincs osztályhelyzete, mert az az osztálytársadalom, amelybe ő beleillenék, nem tud létrejönni. Gátolja a létrejöttét épülő szocializmusunk. Az ő nem létező rendje viszont a szocializmus létrejöttét akadályozza, késlelteti. Kucsera és mi nem férünk el ugyanabban a történelemben. Választani kell: ő vagy az emberiség.

Gondolom, most már nagyjából érhető kezd lenni, miért nem szeretem Kucsera elvtársat.

És Kucsera, egy nem létező társadalom - egy névtelen nem szocialista rendszer - keletkezési kísérleteinek melléktermékeiből élén, mindent másként nevez, mindent más morál szerint ítél meg, mint mi, akik az épülő szocializmus szemszögéből látjuk és értékeljük a dolgokat. Kucsera számára a hazugság nem hazugság, a gyilkosság nem gyilkosság, a jog nem jog, az ember nem ember. Kucsera azt mondja: „szocializmus” és érti azt a valamit, ami a szocializmus építését gátolva őt élteti. Azt mondja: „egység”, és érti önmagát, meg azt a maroknyi embert, aki vele egy követ fúj, szembehelyezkedve az egységes százezrekkel. Azt mondja: „demokrácia”, és érti a saját uralmát. Azt mondja: „termelés”, és érti azt a meddő körforgást, amely az ő egzisztenciáját biztosítja. Hát lehet szeretni ezt a Kucsera elvtársat?

Politikai, gazdasági, szellemi vezetőink közül a legjobbakhoz fordulunk mi, akik nem szeretjük Kucserát. Név szerint nem sorolom fel, kikhez: azokhoz, akik a fentiektől nem sértődtek meg. Az élni akaró ember véget fog vetni Kucsera burjánzásának. Ez biztos. Segítsenek ebben, váljanak ők Kucsera legmegbízhatóbb ellenségeivé. Ezt várjuk a derék, hasznos, okos, jó, haladó funkcionáriusoktól: a Takácsoktól és Nemerénéktől is. Így korlátlan lesz hozzájuk a bizalmunk.

Mert amíg Kucsera Kucsera marad, addig a nép nem lesz boldog.

Ezért nem szeretem Kucsera elvtársat.

Irodalmi Ujság, 1956. október 6. 3-4. o.

Copyright © 2007 Az 1956-os Magyar Forradalom Történetének Dokumentációs és Kutatóintézete Közalapítvány